

Kastamonu İlçeleri Temel Turistik Arz Kaynakları Envanteri: Tabiat Turizmi Alt Türleri ve Doğa Sporları¹

Dr. Öğr. Üyesi Gülizar AKKUŞ
Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi
gakkus@kastamonu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Çetin AKKUŞ
Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi
cakkus@kastamonu.edu.tr

Özet

Turizm destinasyonlarının etkin bir şekilde yönetilebilmesi ve pazarlanabilmesi için, doğru planlama elzemdir. Plansız bir gelişim, beklenen getiriye sağlayamadığı gibi bölge kaynaklarının sürdürülebilirliğini de olumsuz etkileyecektir. Bu sebeple destinasyon için amaç ve hedefler belirlenmeden önce turizm potansiyeli değerlendirilmekte ve envanter çalışmaları yürütülmektedir. Kastamonu birçok turistik arz kaynağına sahip olmakla birlikte bu kaynakların ortaya konduğu ve sınıflandırıldığı kapsamlı bir araştırma gerçekleştirilmemiştir. Bu eksiklik destinasyon paydaşları katılımının olduğu çalıştay, sempozyum gibi toplantılarda sıklıkla dile getirilmektedir. Bu sebeple araştırmada Kastamonu genelinde tüm turizm arz kaynaklarının değerlendirilmesi ve tek bir kaynaktan toplanması planlanmıştır. Tasnifte ve okumada kolaylık sağlaması açısından ilçeler bazında bir envanter oluşturulmasına karar verilmiştir. Bu sayede ilçelerin öncelikli olarak odaklanması gereken turizm türlerini belirleyerek akademik bir katkı sunmak hedeflenmiştir. Araştırma sonucunda Kastamonu ilinin başat turistik çekiciliğinin tabiat turizmi alt türleri ve doğa sporu faaliyetleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türlerin gerçekleştirildiği ilçelere ilişkin veriler tek tabloda sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turistik Çekicilik, Turistik Arz Kaynağı, Tabiat Turizmi, Doğa Sporları, Kastamonu.

Inventory of Basic Touristic Supply Resources of Kastamonu Districts: Natural Tourism Sub-Types and Outdoor Sports

Abstract

Correct planning is essential for the efficient management and marketing of tourism destinations. An unplanned development will not provide the expected return and will negatively affect the sustainability of the regional resources. For this reason, tourism potential is evaluated and inventory studies are carried out before the goals and targets are determined for the destination. Although Kastamonu has many touristic supply resources, no comprehensive research has been conducted in which these resources are put forward and classified. This deficiency is frequently mentioned in meetings such as workshops and symposiums with the participation of destination stakeholders. For this reason, it is planned to evaluate all tourism supply resources in Kastamonu and to gather them in a single source. It was decided to create an inventory by districts for ease of classification and reading. In this way, it is aimed to make an academic contribution by identifying the types of tourism that districts should primarily focus on. As a result of the research, it was concluded that the main tourist attraction of Kastamonu province is the sub-types of nature tourism and nature sports activities. The data related to the districts where the species were performed are presented in a single table.

Keywords: Touristic Attraction, Touristic Supply Source, Nature Tourism, Nature Sports, Kastamonu.

¹ Bu araştırma, Kastamonu Üniversitesi BAP Koordinatörlüğü tarafından desteklenen KÜ-BAP01/2018-4 projesi kapsamında elde edilen verilere dayanmaktadır.

Giriş

Bir turizm destinasyonunun rekabetçilikteki karşılaştırmalı üstünlüğü, kaynak zenginliği ya da faktör donanımlarına bağlıdır. Bu faktörler içerisinde turistik ürünü oluşturan ilk bileşenlerden olan çekicilik önemli bir yer tutmaktadır. Doğal ve insan yapımı (yapay) çekicilikler, turisti destinasyona çeken, gitmeye motive eden ilk unsurlardır. Bu çekicilikler ya da karşılaştırmalı üstünlükler etkili bir şekilde yönetilmezse destinasyonların rekabet avantajı sağlaması mümkün değildir. Bu sebeple destinasyonların rekabette ön plana çıkabilmek için sahip olduğu kaynakları etkili bir şekilde kullanması beklenir. Çünkü kaynak açısından çok zengin bir turizm destinasyonu, bunu etkin bir şekilde yönetemezse rekabetçi bir nitelik taşıyamaz. Ancak çok sınırlı ya da tek kaynağa sahip bir destinasyon etkili bir biçimde yönetilirse rekabet avantajı yakalaması muhtemeldir. Bu sebeple destinasyonun sahip olduğu kaynakların etkin yönetimi büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde destinasyonların birbirine benzediği, turistik talebin aşırı esnek olduğu turizm pazarında bölge rakiplerin gölgesinde kalacaktır.

Rekabette başarı sağlamak için kaynakların etkili yönetimi önemlidir. Ancak bu yönetimin düzgün bir şekilde gerçekleşebilmesi için destinasyon planlama aşamalarının takip edilmesi gerekir. Planlama yaklaşım ve süreci tasarlandıktan sonra bölgenin turizm potansiyelini belirlemeye yönelik birtakım envanter araştırmaları yürütülmelidir. Çünkü doğru planlar ortaya koyabilmek için destinasyonların özellikle sahip olduğu kaynakları tespit etmiş olması gerekir. Elinde var olandan net biçimde emin olamayan bir destinasyonun geleceğe dair planlarına doğru bir şekilde karar vermesi beklenemez. Ancak günümüzde özellikle mikro ölçekteki bazı bakir destinasyonların turistik çekiciliklere dair envanter oluşturmadan amaç ve hedeflerini tanımlayarak uygulamaya geçtiği gözlenmektedir. Bu durum sürecin aksamasına, destinasyonların etkin bir şekilde yönetilememesine ya da beklediği başarıyı yakalayamamasına sebebiyet vermektedir. Kastamonu da sahip olduğu kaynakları muhafaza etmiş, el değmemiş ancak bu ölçüde bilinirliği yüksek olmayan bir Batı Karadeniz ilidir. Destinasyonun özellikle yakın komşusu UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girmiş Safranbolu gibi üstünlük elde edebilmesi için doğru bir destinasyon planlama süreci takip etmesi gerekir. Bu sebeple öncelikli olarak geniş kapsamlı bir arz kaynağı envanterine ihtiyaç duyulmaktadır. Aksi takdirde yürütme aşamasında bazı bölgelerin gözden kaçması ya da kuvvetli yanlarının göz ardı edilmesi olasıdır. Bu araştırmada Kastamonu ilçelerinde gerçekleştirilen temel turizm türlerine ilişkin bir envanter oluşturmak amaçlanmıştır. Bu envanter sayesinde özellikle ilçeler bazında bir sınıflandırma yapılarak öncelikli olarak odaklanması gereken turizm türleri ve faaliyetleri öngörülebilir hale gelecektir.

Literatür İncelemesi

Kapsamlı literatür taraması neticesinde Kastamonu ilçelerinde gerçekleştirilen turizm türlerine ilişkin en detaylı bilginin Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü resmî web sitesinde ve Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZKA) (2011) Turizm Eylem Planı'nda yer aldığı tespit edilmiştir. Bu iki bilgi kaynağına ilişkin detaylı bilgi ve tablolara metot kısmında değinilmiştir. Bununla birlikte Kastamonu'nun sahip olduğu çeşitli çekiciliklere ilişkin birçok araştırma makalesi, derleme ve bildiriye ulaşılmıştır. Bu araştırmaların yayımlandıkları yıllar dikkate alınarak gelişimleri, birbirleri ile ilişkilendirilerek kısaca özetlenmiştir.

Oruç (2004) mimarlık anabilim dalında yüksek lisans tezi olarak hazırladığı çalışmada, Kastamonu'nun doğa-atlı spor turizmi potansiyelini değerlendirmiştir. İlde uygulanabilecek doğa-atlı spor turizm tesislerinin taşınması gereken nitelikler ve tasarım kriterleri dünyanın başarılı

örnekleri göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. Envanter oluşturulurken bu araştırmanın doğa-atlı spor turizmi (atlı-doğa yürüyüşü), etkinlik turizmi, yayla turizmi, botanik turizmi ve mağara turizminin gerçekleştirilebileceği alanlara yönelik bilgilerinden faydalanılmıştır.

Öztürk (2005) Küre Dağları Milli Parkı'nın rekreasyonel kaynak değerlerini irdelemiştir. Bölgenin turistik değerleri, trekking, kanyoning, mağara, dağcılık, kampçılık, rafting, olta balıkçılığı, foto-safari ve yaban hayatı izleme olarak ifade edilmiştir. Benzer şekilde Erduran (2006) ise Kastamonu sınırları içerisinde bulunan bir diğer milli park Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın rekreasyonel potansiyelini, ölçüt karneleri yöntemi ile değerlendirmiş ve alanın toplam kullanılabilir turistik potansiyelini yüzde olarak hesaplamıştır. Araştırma sonucunda milli park ve yakın çevresinin kullanılabilir turizm-rekreasyon potansiyeli '0' olarak belirlenmiştir.

Aydınöz, İbret ve Aydın (2011; 2012) önce bildiri olarak sundukları çalışmayı bir yıl sonra makale olarak yayınlamışlardır. Araştırmalarında Ilgaz Dağı Milli Parkı arazi kullanımını coğrafi bilgi sistemleri (CBS) aracılığıyla tespit etmişlerdir. Park içerisindeki kayak tesisi ve buna bağlı yolların alanın sürdürülebilirliği açısından risk oluşturduğu tespit edilmiştir. Zeren, Sevik ve Cetin (2016) Kastamonu'nun kırsal turizm belirleyicilerini CBS ile tespit etmeye odaklanmıştır. Çetin vd. (2018) de aynı tekniğini kullanarak Yeşilyuva Doğa Parkı'nın turizm faaliyetlerine uygunluğunu değerlendirmiştir. Doğa parkının piknik, doğal seyir, yürüyüş-koşu, paintball ve flora-fauna gözlemeye uygun olduğu belirtilmiştir. Zeybek, Aylar ve Dinçer (2019) de CBS tekniğini kullanarak Cide'de bulunan Kılıçlı mağarasını değerlendirmiş ve turistik açıdan potansiyel teşkil ettiğini belirtmiştir.

Görmüş (2012) Küre Dağları Milli Parkı planlaması açısından en uygun stratejiyi belirleyebilmek amacıyla Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) tekniğini kullanmıştır. Saptanan ağırlık puanlarına göre mutlak koruma stratejisinin en yüksek ağırlık puanına sahip olduğu belirlenmiştir. Belkayali ve Kesimoğlu (2015) da aynı tekniği kullanarak milli parktaki turizm faaliyetlerinin etkilerine yönelik paydaş görüşlerini karşılaştırmıştır. Tüm paydaşlar (yöneticiler, yerel halk, uzmanlar ve ziyaretçiler) turizm faaliyetlerinin olumsuz etkilerinin öncelikle hava ve su kalitesinde gözlendiğini ifade etmiştir.

Literatürde Kastamonu ilçeleri ya da özellikli bölgeleri turistik arz kaynaklarının sürdürülebilirlik çerçevesinde değerlendirildiği araştırmalar mevcuttur. İbret, Aydınöz ve Baştemur (2013) kıyı turizminin sürdürülebilir kalkınmaya etkisi üzerine yaptıkları çalışmada, Cide ilçesinin sahip olduğu turistik arz kaynaklarını mağara, plaj, kanyon, milli park, şelale, kale, yayla ve deniz feneri olarak sıralamıştır. Çetin (2015) ise peyzaj planlama açısından Taşköprü ilçesinde bulunan Pompepolis antik kentinin sürdürülebilir turizm potansiyelini değerlendirmiştir. Alanın arkeolojik değeri olduğundan ve doğal bir miras niteliği taşıdığından bahsetmiştir. Göktuğ ve Arpa (2015) Ilgaz Dağı Milli Parkı içerisinde yer alan Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezi'nin fiziksel ve sosyal taşıma kapasitesini analiz etmiştir. Alanda gerçekleştirilebilecek turizm türleri kış turizmi, bitki inceleme gezileri, dağ yürüyüşü (trekking), dağ bisikleti, foto safari etkinlikleri, fauna gözlemi ve kamp etkinlikleri olarak izah edilmiştir. Aktaş, Şevik ve Çetin (2016) Abana ilçesinin sürdürülebilir turizm gelişimi için yapılması gerekli faaliyetlerden bahsetmiş ve Abana'nın deniz turizmi, deniz şenlikleri, manzara doğa fotoğrafçılığı açısından önemli bir potansiyel teşkil ettiğini ifade etmiştir. Altunel, Altunel ve Torun (2017) Ilgaz Dağı Milli Parkı gelişiminin önündeki engellere yönelik bir araştırma ortaya koymuştur. Park, kış turizmi açısından değerlendirilmiştir.

Kastamonu ili genelinin ya da bazı bölgelerinin doğa turizmi/ekoturizm potansiyelini tespit etmeye yönelik birçok araştırma yapılmıştır. İl genelinde yapılan araştırmaların özellikle son dört yıl içinde

gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Oktay, İşlek ve Yaşar (2016) Kastamonu ilinin doğa turizmi potansiyelini değerlendirmiştir. Küre Dağı Milli Parkı tabiat yürüyüşü, kanyon, mağara, Ilgaz Dağı Milli Parkı yaban hayatı ve endemik bitki gözleme, kış sporları, kamp imkânı, sportif olta balıkçılığı ile vurgulanmıştır. Pınarbaşı, Devrekâni, Cide, Şenpazar ilçelerinin mağara turizmi, Araç, Azdavay, Pınarbaşı, Çatalzeytin, Daday, Devrekâni ve Bozkurt ilçelerinin yayla turizmi, Devrekâni ilçesinin kamp turizmi potansiyeline değinilmiştir. Sakıcı ve Çelik (2017a) Kastamonu'nun ekoturizm potansiyelini ortaya koymak amacıyla doğal manzara, mağara, göl, su kaynağı, kanyon, yayla, plaj, şelale olmak üzere çekiciliklere ilişkin sekiz kategori belirlemiştir. Bu kategoriler içinde toplam 71 kaynağa yer verilmiş ve 41 uzmandan kaynakları değerlendirmesi istenmiştir. Araştırma sonucunda sekiz başlık için en çok tercih edilen ekoturizm alanları tespit edilmiş ve buralarda gerçekleştirilebilecek turizm türlerine değinilmiştir. Doğal manzara kategorisinde Ballıdağ ve göl kategorisinde Balıklı göl foto-safari ve trekkinge, kanyon başlığı altında Çatak kanyonu trekking, foto-safari ve bitki gözleme ile, mağara başlığında Dağlı Kuyluca mağarası foto-safari, bitki ve hayvan gözleme ile, su kaynaklarında Çevrik boğaz foto-safari, olta balıkçılığı, trekking, bitki ve hayvan gözleme ile, plajlarda Çayyaka koyu foto-safari, trekking ve bitki gözleme, yaylalar kategorisinde Kuru yaylası foto-safari, trekking, bitki gözleme, bisiklet, kamp ve at binme, şelale başlığında ise Azdavay şelalesi foto-safari, trekking, bitki gözleme ile ilk sırada yer almıştır. Ayrıca Sakıcı ve Çelik (2017b) başka bir araştırmada yalnızca mağara kategorisinde elde edilen bilgileri paylaşmıştır. Kastamonu'nun doğa turizmi potansiyelini tespit etmeye yönelik yapılan bir diğer araştırma Zengin, Koç ve Ulama (2019) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada derinlemesine görüşme tekniği benimsenmiş ve ilgili 13 paydaş ile görüşülmüştür. Küre Dağları ve Ilgaz Dağı milli parklarının zengin flora ve faunası, doğa yürüyüşü imkânı ile ön plana çıktığından, Ilgaz dağının kış ve kamp turizmi potansiyelinden bahsedilmiştir. Azdavay, Pınarbaşı, Daday ve Araç ilçeleri yaylalarına, Cide, İnebolu, Abana ve Çatalzeytin ilçeleri geniş kıyı kumsallarına, çeşitli ilçelerin gölleri, kanyonları, mağaraları ve şelalelerine değinilmiştir.

Belirli alanların ekoturizm potansiyelini belirleme amaçlı yapılan araştırmalar ise şu şekilde özetlenebilir. Açıköz, Görmüş ve Karadeniz (2010) Küre Dağları Milli Parkı'nın ekoturizm açısından güçlü yönlerini değerlendirmiştir. Milli parkın, sahip olduğu mağara, tarihi kalıntı gibi doğal ve tarihi değerleri, doğa sporlarına uygunluğu, doğal çevre ve vahşi yaşam alanları, geleneksel evleri, ornitoloji açısından değerli alanları ve endemik bitki örtüsü ile ekoturizme uygun olduğu belirtilmiştir. İbret ve Cansız (2016) Küre ilçesini kanyon turizmi ve ekoturizm açısından değerlendirmiştir. İlçe kanyonları, zengin bitki örtüsü, doğal soğuk su kaynakları, akarsu turizmüne ve çeşitli doğa sporlarına uygun arazi koşulları, manzara güzelliği ile değerlendirilmiştir. Görmüş vd. (2017) ise kapsamlı bir araştırma gerçekleştirerek Küre Dağları Milli Parkı'ndaki köylerin ekoturizm potansiyelini değerlendirmiştir. Köyler üç gruba ayrılmış ve toplamda 57 köy incelenmiştir. Öztürk ve Kalaycı (2018) Çatalzeytin ve çevresinin iklim konforu şartlarını ekoturizm aktiviteleri yönünden incelemiştir. Araştırmada ilçenin trekking, foto-safari, kampçılık, yenilebilir yabani meyve toplama, bitki gözlemciliği, at binme gibi çeşitli ekoturizm aktivitelerine imkân tanıdığı ifade edilmiştir.

Şen ve Erkan Buğday (2015) ekoturizm faaliyetleri içerisinde önemli bir yer teşkil eden Kastamonu ilindeki koruma ve kullanma amaçlı belirlenmiş alanları tespit etmiştir. İlde iki milli park, üç tabiat parkı, dört tabiat anıtı, dört yaban hayatı geliştirme sahası, iki muhafaza ormanı, 22 gen koruma ormanı, yedi tohum meşçeresi, iki tohum bahçesi ve 19 mesire alanı bulunduğu ifade edilmiştir. Aktepe vd. (2017) ise Ilgaz Dağı ve Küre Dağları Milli Parkı'nın botanik turizmi potansiyelini ele

almıştır. Karaköse ve Terzioğlu (2019) Yaralıgöz Eğitim ve Gözlem Ormanı'nın florasını belirlemek ve botanik turizmi açısından potansiyelini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır.

Literatürde şelale, göl, mağara ya da el sanatlarına dair spesifik turistik çekiciliklere ilişkin araştırmalar da tespit edilmiştir. Yeni ve Çetin (2015) Daday'ın geleneksel külekçilik zanaatını ele almıştır. Bu kapsamda üretilen tıkr (şaplak, çötüre), yayık, çalmaç ve külek (güvlek)'ten detaylıca bahsetmişlerdir. Çoban ve Aydınöz (2016) Pınarbaşı ilçesi Ilıca şelalesini değerlendirmiştir. İlçenin şelale, kanyon ve mağara ile turizm potansiyelinden bahsedilmiştir. Duran (2016) Taşköprü ilçesindeki göl ve göletlerin kırsal rekreasyona uygunluğunu değerlendirerek sıralamıştır. Suya dayalı kırsal rekreasyon için en uygun ve yüksek öncelikli (%45) gölet, Küçüksu göleti olarak belirlenmiştir. Gölette gerçekleştirilebilecek rekreatif aktiviteler bisiklet, spor-koşu, ata binme, fotoğraf, kamp, flora, sandal, trekking, ATV, olta balıkçılığı, piknik, akarsu olarak ifade edilmiştir. Aylar, Zeybek ve Dinçer (2019) Azdavay'da bulunan Medil mağarasının turizm açısından önemine değinmiştir. Arkeolojik değeri olması sebebiyle de mağaranın oldukça önemli olduğu belirtilmiştir.

Kastamonu şehrinin kültür ve inanç turizmi potansiyelini tespiti yönelik İbret, Aydınöz ve Uğurlu (2015) ile Tan ve Yıldırım'ın (2019) araştırmaları dikkat çekmektedir. İbret, Aydınöz ve Uğurlu'nun (2015) çalışmasında Kastamonu'nun kültür ve inanç turizmi yanı sıra deniz turizmi, milli parklar, kış turizmi, sağlık turizmi, spor turizmi ve mağara, yayla, kanyon, flora-fauna gibi doğa turizmi faaliyetlerine uygunluğu ifade edilmiştir. Ancak bu bilgiler detaylandırılmadığı için hangi ilçenin uygun olduğu değerlendirilememiş, bu sebeple envantere dâhil edilmemiştir. Tan ve Yıldırım (2019) ise Kastamonu'nun inanç turizmi potansiyeline ilişkin ilgili dokuz paydaş ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirmiştir.

Kastamonu ilinin tüm turistik arz kaynaklarının bir arada değerlendirildiği yayın sayısı oldukça kısıtlı olmakla birlikte Yeşiltaş, Çeken ve Öztürk (2009) Karadeniz bölgesindeki turizm olanaklarını SWOT analizi yardımı ile ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma içerisinde Kastamonu'nu Araç, Daday, Azdavay-Pınarbaşı, Küre ve Tosya ilçelerinin yayla turizmi, Ilgaz dağının dağcılık, trekking ve av turizmi, Kastamonu'nun atlı doğa yürüyüşüne uygun olduğu ifade edilmiştir. Araştırma Karadeniz bölgesinde gerçekleştirildiği için Kastamonu turistik çekiciliklerine ilişkin bilgiler sınırlılık arz etmektedir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, Kastamonu bölgesi turizm arz kaynaklarına yönelik araştırmaların çoğunun fen bilimleri alanında, özellikle peyzaj mimarlığı ve orman mühendisliği anabilim dallarında gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bu araştırmalar içerisinde de sıklıkla milli parklara yönelik çalışmalara rastlanmaktadır. Sosyal bilimler alanındaki araştırmaların ise son beş yılda arttığı gözlenmiştir. Bu araştırmalar içerisinde ilin ve ilçelerin doğa turizmi/ekoturizm potansiyelinin tespitine yönelik araştırmalar dikkat çekmektedir. Özellikle Oktay, İşlek ve Yaşar (2016) ve Zengin, Koç ve Ulama (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmaların ilin doğa turizmi potansiyelini tespit etmeye yönelik en kapsamlı araştırmalar arasında olduğu ifade edilebilir. Ancak bu araştırmada ilin sahip olduğu tüm turistik çekicilikleri tespit ederek sınıflandırmak, daha kapsamlı bir araştırma ortaya koymak amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın amacı ve önemi: 2014 yılında Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi tarafından yapılan ve birçok önemli turizm paydaşının katıldığı "*Kastamonu Turizmçileri Problemlerine Çözüm Arıyor Çalıştayı*"nda Kastamonu'nun odaklanması gereken turizm çeşit veya çeşitlerinin belirsiz olduğu, Kastamonu'nun tüm arz verilerine, somut ve somut olmayan kültürel mirasına

yönelik kapsamlı bir envanter çalışmasının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalıştay sonucu tespit edilen eksikliklerden biri olan somut olmayan kültürel miras unsurlarına yönelik bir envanter olmaması durumu, Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğretim üyeleri tarafından değerlendirilmiş ve buna ilişkin kitap çalışması yürütülmüştür. Ancak birçok turizm arz kaynağının ortaya konduğu ve sınıflandırıldığı bir araştırma gerçekleştirilememiştir.

Bu çalışmada Kastamonu ilinin başat turistik çekiciliklerine yönelik ilçeler bazında bir envanter oluşturmak amaçlanmıştır. Bu tasnif ile birlikte temel turistik arz kaynakları kesinleştirilebilecek ve özellikle ilçeler bazında yapılan sınıflandırma sayesinde hangi ilçenin hangi turizm türüne odaklanmasının faydalı olacağı öngörülebilir hale gelecektir. Bu sayede elde edilen veriler gelecek araştırmalara temel oluşturabilir ve uygun bulunması halinde Kastamonu ilçelerinin belirlenen türler ile markalaşması sağlanabilir. Bu sebeple araştırmanın sunacağı katkı itibarıyla önemli bir açığı kapatacağı varsayılmaktadır.

Veri toplama yöntemi: Araştırmada nitel bir tasarım benimsenmiş ve veriler doküman incelemesi yöntemi ile toplanmıştır. Araştırma konusu ile ilgili tüm alanlara, kurumlara ya da kişilere doğrudan ulaşılması mümkün olmadığı için bu yöntem benimsenmiştir. Bununla birlikte yöntem nicel araştırmalara kıyasla zaman, emek ve para açısından daha maliyetli olan nitel araştırmanın daha az maliyetle gerçekleştirilmesini olanaklı kılması, sözlü bilgiden ziyade yazılı olması sebebiyle daha güvenilir verilere dayanması, geniş bir örneklem oluşturulmasına olanak sağlaması ve uzun süreli araştırmalarda etkili bir araç olması (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 191-192) sebebiyle tercih edilmiştir.

Araştırmada bilgi fazlalığının yarattığı karışıklığı önleyeceği ve ilçelerde öne çıkan turizm türlerinin de saptanmasına olanak sağlayacağı düşüncesiyle ilçeler bazında turizm arz kaynaklarının değerlendirilmesi uygun bulunmuştur. Öncelikle 2018 yılı Şubat-Mart aylarında geniş kapsamlı basılı ve çevrimiçi kaynak taraması yapılmıştır. Literatür taraması ardından merkezi yönetimlerin ilin genel çekiciliğine yönelik birtakım bilgilendirme faaliyetleri yürüttüğü göz önüne alınarak aynı yılın Nisan ayında Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü web sitesi detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ancak mikro açıdan bölgeyi en çok tanıyan kamu sektörü paydaşının yerel yönetimler olduğu ifade edilebilir. Belediyeler, il özel idaresi ve muhtarlıklardan oluşan yerel yönetimler içerisinde bilgi paylaşımı açısından belediyelerin daha etkili olduğu söylenebilir. Bu sebeple aynı yılın Mayıs ayında tüm ilçe belediyeleri web sitelerinde yer alan online bilgiler de derlenmiştir. Bu aşamada herhangi bir veriyi gözden kaçırmamak büyük önem arz ettiği için online bilgiler yanı sıra ulaşılabilirliği göz önüne alınarak iki etkinliğe katılım sağlanmış ve tüm Kastamonu ilçelerine ilişkin bilgi içeren materyaller toplanmıştır. 27-30 Haziran 2018 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen Batı Karadeniz Turizm, Tanıtım ve İşbirliği Fuarı-BAKAF'a, 22-26 Kasım 2018 tarihleri arasında düzenlenen İstanbul'da Kastamonu Günleri'ne katılım sağlanmış ve ilgili materyaller toplanmıştır.

Bulgular

Yaklaşık on ay süren doküman incelemesi ardından toplanan tüm veriler değerlendirilmiştir. Tarama esnasında Kastamonu turizm arz kaynaklarına ilişkin en kapsamlı bilginin Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü resmi internet adresinde ve KUZKA (2011) Turizm Eylem Planı'nda yer aldığı tespit edilmiştir. Bu sebeple öncelikle en kapsamlı bilgi kaynaklarına yönelik ortak bir envanter oluşturulmasına ve bu envanter üzerine elde edilen diğer bilgilerin işlenmesine karar verilmiştir.

Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kastamonu'daki turizm değerlerini inanç turizmi, deniz turizmi, yayla turizmi, eko turizm, kış turizmi, spor turizmi, milli parklar ve korunan alanlar ile kültür turizmi olmak üzere sekiz başlıkta toplamıştır. 16 turizm türüne ise spor turizmi başlığı altında yer vermiştir. Envanterde (Tablo 1) bu türlerin hepsi ilçeler bazında ayrıştırılmıştır. Bununla birlikte müdürlük rüzgâr ve su sörfü alanlarını ayrı vermiştir ama aynı ilçelerde gerçekleştirildiği için bunlar da birleştirilmiştir.

KUZKA (2011, s. 14) Turizm Eylem Planı'nda ise Kastamonu, Çankırı ve Sinop ilçelerinde ön plana çıkan turizm türleri harita üzerinde gösterilmiştir. Ancak KUZKA bu haritayı Kunter (2007) ile İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri (2011) verilerinden derleyerek hazırlamıştır. Verilerin derlendiği tarihler itibariyle güncel bilgiler içermediği söylenebilir. Buna rağmen harita ilin turizm türlerini gösteren en kapsamlı araştırmalardan biri olduğu için değerlendirmeye alınmıştır. Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2018) turizm değerleri envanteri ardından, KUZKA (2011)'nin öne çıkan turizm çeşitlerine ilişkin hazırladığı harita tablolatırılmıştır (Tablo 2). Bahsi geçen tüm turistik ürün çeşitleri ve ilçeleri tek bir tabloda görebilmek amacıyla iki envanter birleştirilmiştir (Tablo 3).

Kastamonu ilçelerinde bulunan mevcut turistik çekiciliklere ya da gerçekleştirilebilecek turizm türlerine dair yapılmış en detaylı iki çalışma derlenerek tablolatırılmıştır (Tablo 3). Çıkarılan bu envanter sayesinde hem ilçelerin çoğunda gerçekleştirilebilecek turizm türleri belirlenmiş, hem de hangi ilçelerin hangi turizm türüne ev sahipliği yaptığı ya da yapabileceği tespit edilmiştir. Kastamonu ilçelerinin çoğunda gerçekleştirilebilecek turizm türleri içerisinde ilk üç sırayı kültür turizmi, kamp-karavan turizmi ve yayla turizmi almıştır. Toplam 19 ilçenin 16'sı kültür turizmine uygun iken, dokuz tanesinin kamp-karavan turizmine, dokuz ilçenin ise yayla turizmine uygun olduğu tespit edilmiştir. En çok turistik ürün çeşitliliğine sahip ilçenin ise Araç ilçesi olduğu belirlenmiştir. Bunu Cide ve Küre ilçeleri izlemiştir. Sadece eski eser açısından ziyaret edilebilir bulunan Seydiler en az turistik ürün çeşitliliğine sahip ilçe olarak kaydedilmiştir.

Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü ve KUZKA dışında, Kastamonu'nun tüm turistik ürün çeşitlerinin derinlemesine ele alındığı farklı bir kaynak tespit edilememiştir. Buna rağmen literatür incelemesi ardından yapılmış akademik araştırmaların içerikleri değerlendirilerek ilçelerde gerçekleştirilen turizm türlerine ilişkin birtakım bilgiler sağlanmıştır. Ayrıca tüm ilçe belediyelerinin resmi internet sitelerine girilerek, turizm değerlerine ilişkin paylaşılan bilgiler derlenmiştir. Bununla birlikte katılım sağlanan iki fuarda Kastamonu ilçelerine yönelik birçok doküman toplanmıştır. Özellikle Cide, İnebolu, Abana, Çatalzeytin, Taşköprü, Azdavay, Devrekâni, Tosya ilçelerine yönelik çeşitli tanıtım broşürleri, cd'ler, kitap/kitapçıklara ulaşılrken, bunlar dışında kalan diğer ilçelerin tanıtım ve özellikle bilgilendirmeye dayalı materyal konusunda imkânlarının kısıtlı olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple bahsi geçen sekiz ilçeye yönelik daha detaylı bir tarama yapılabilmmiştir. Bu tarama esnasında basılı kaynaklarda yer alan bazı bilgilere belediye web sitelerinde de yer verildiği, ancak ilçe belediyelerinin basılı tanıtım materyalleri ile web sitelerindeki bilgiler arasında birtakım farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıkların değerlendirildiği “Merkezi ve yerel yönetimlerin resmi web sitelerinde yer alan bölgesel turizm değerlerine ilişkin bilgilerin karşılaştırılması” ve “Yerel yönetimlerin turistik çekiciliklere ilişkin bilgi kaynakları arasındaki farklılığın değerlendirilmesi” başlıklı iki bildiri 13-15 Haziran 2019 tarihleri arasında V. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Sempozyumu'nda sözlü olarak sunulmuştur.

Tablo 1. Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2018) Kastamonu Turizm Değerleri Dökümü

Turistik Ürün Çeşitleri	Abana	Ağlı	Araç	Azdavay	Bozkurt	Cide	Çatalzeytin	Daday	Devrekâni	Doğanyurt	Hanönü	İhsangazi	İnebolu	Küre	Pınarbaşı	Seydiler	Şenpazar	Taşköprü	Tosya
İnanç Turizmi												X						X	
Deniz Turizmi	X				X	X	X			X			X						
Yayla Turizmi			X	X	X		X	X	X					X	X				X
Ekoturizm														X					
Kış Turizmi																			
Milli Parklar ve Korunan Alanlar														X					
Kültür Turizmi								X					X					X	
Bisiklet			X										X						
Olta Balıkçılığı								X	X										
Dağ Yürüyüşü							X							X					X
Doğa Yürüyüşü			X				X							X					X
Atlı Doğa Yürüyüşü			X					X											
Kaya Turmanışı														X	X				
Kamp-Karavan Turizmi	X		X		X	X	X			X			X	X					
Av Turizmi					X	X	X	X	X				X					X	
Yamaç Paraşütü	X		X											X					X
Su Altı Dalış Turizmi						X	X												
Rüzgâr-Su Sörfü	X				X	X	X			X			X						
Çim Pateni-Kayağı			X																
Golf Turizmi			X																
Jeep Safari	X										X			X					
Motokros				X															
Off Road															X				

Tablo 2. KUZKA (2011) Turizm Eylem Planı, Kastamonu İlçeleri Öne Çıkan Turizm Çeşitleri Haritası Dökümü

Turistik Ürün Çeşitleri	Abana	Ağlı	Araç	Azdavay	Bozkurt	Cide	Çatalzeytin	Daday	Devrekâni	Doğanyurt	Hanönü	İhsangazi	İnebolu	Küre	Pınarbaşı	Seydiler	Şenpazar	Taşköprü	Tosya
Kültür Turizmi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X		X	X	X
Deniz-Kıyı Turizmi	X				X	X	X			X			X						
Yamaç Paraşütü	X		X																X
Rüzgâr-Su Sörfü	X				X	X	X			X			X						
Yayla Turizmi			X	X	X			X	X					X	X				X
Kuş Gözleme			X						X										
Karavan			X		X		X								X				
Bisiklet			X			X	X			X			X						
Termal			X												X				
Tabiat Anıtları			X		X								X						
Akarsu-Kanyon					X	X			X					X	X				X
İnanç Turizmi						X									X				
Sualtı Dalış						X													
Mağara						X									X		X		
Av-Olta Balıkçılığı						X		X	X										X
Doğa Yürüyüşü							X							X				X	X
Foto-Jeep Safari											X		X						
Eski Eser		X									X	X				X		X	
Kaya Tırmanışı													X	X					
Kış Turizmi													X						

Elde edilen tüm veriler tasnif edilip değerlendirilerek ilçelerde gerçekleştirilebilecek turizm türleri envanteri ortaya konmuştur (Tablo 4). Eski envantere yapılan tüm değişiklikler ve eklemeler tabloda artı (+) ile gösterilmiştir. Yeni envantere kültür turizmi başlığı tarih ve kültür turizmi olarak, eski eser başlığı miras turizmi olarak değiştirilmiştir. Bununla birlikte ekoturizm başlığı tüm alternatif turizm türlerini kapsadığı için tablodan çıkarılmıştır. Deniz turizmi başlığı altında deniz fenerine sahip ilçelere de yer verilmiştir. Bisiklet başlığı içerisine dağ bisikleti, atlı doğa yürüyüşü başlığına at binme, jeep-safari başlığı içerisine foto-safari faaliyetleri, tabiat anıtları başlığına tabiat parkları dâhil edilmiştir. Ayrıca akarsu-kanyon olarak ifade edilen çekiciliklere şelale, göl gibi doğal çekicilikler eklenmiştir. Önceki envanter üstünde yapılan değişiklikler yanı sıra envantere etkinlik turizmi, gastronomi turizmi, manzara fotoğrafçılığı, akarsu-rafting turizmi, kırsal turizm, yaban hayatı gözlemciliği, botanik turizmi, mesire alanları ve orman kaynakları olmak üzere dokuz yeni turizm türü eklenmiştir. İlçelerde gerçekleştirilen şenlik, festival, panayır, yarış, şampiyona gibi faaliyetler etkinlik turizmi kapsamında değerlendirmeye alınmıştır. İlçe bilgi kaynaklarında yöresel ürünlere değinen ilçeler, potansiyel teşkil ettiği için gastronomi turizmi kapsamına alınmıştır. Doğa ve manzara fotoğrafçılığı birçok bilgi kaynağında yer etse de envantere dâhil edilmediği için değerlendirilmiştir. Yalnızca bir kaynaktan bir ilçenin rafting turizmine uygun olduğu ifade edilmiştir. Ancak önemli bir çekicilik olduğu için göz ardı edilmemiştir.

Tablo 3. En Kapsamlı İki Araştırma Sonucu Tespit Edilen Tüm Turistik Değerler

Turistik Ürün Çeşitleri	Abana	Ağlı	Araç	Azdavay	Bozkurt	Cide	Çatalzeytin	Daday	Devrekâni	Doğanyurt	Hanönü	İhsangazi	İnebolu	Küre	Pınarbaşı	Seydiler	Şenpazar	Taşköprü	Tosya
İnanç Turizmi						X						X			X			X	
Deniz Turizmi	X				X	X	X			X			X						
Yayla Turizmi			X	X	X		X	X	X					X	X				X
Ekoturizm														X					
Kış Turizmi														X					
Milli Parklar Ve Korunan Alanlar														X					
Kültür Turizmi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X		X		X	X	X
Bisiklet			X			X	X			X			X						
Olta Balıkçılığı						X		X	X									X	
Dağ Yürüyüşü							X							X					X
Doğa Yürüyüşü			X				X							X				X	X
Atlı Doğa Yürüyüşü			X					X											
Kaya Tırmanışı														X	X				
Kamp-Karavan Turizmi	X		X		X	X	X			X			X	X	X				
Av Turizmi					X	X	X	X	X				X					X	
Yamaç Paraşütü	X		X											X					X
Su Altı Dalış Turizmi						X	X												
Rüzgâr-Su Sörfü	X				X	X	X			X			X						
Çim Pateni-Kayağı			X																
Golf Turizmi			X																
Jeep Safari	X										X			X					
Motokros				X															
Off Road															X				
Kuş Gözleme			X						X										
Termal			X												X				
Tabiat Anıtları			X		X								X						
Akarsu-Kanyon					X	X			X					X	X				X
Mağara						X									X		X		
Eski Eser		X									X	X				X		X	

Milli parklar ve korunan alanlar ile tabiat anıtları daha önce oluşturulan envantere yer almıştır ancak ilin sahip olduğu orman kaynaklarından (muhafaza ormanı, gen koruma ormanı, tohum bahçesi, tohum meşceresi) bahsedilmemiştir. Bu sebeple birçok ilçe önemli bir potansiyel teşkil ettiği için orman kaynakları değerlendirmeye alınmış, bununla birlikte mesire alanları da bir çekicilik olarak sınıflandırılmıştır. İl sahip olduğu geniş ormanlık alanlar sebebiyle botanik turizm ve birçok yaban hayatı geliştirme sahası olması sebebiyle yaban hayatı gözlemciliğine oldukça uygundur. Bununla birlikte kırsal turizm faaliyetlerini de destekleyici bir nitelik taşımaktadır.

Önceki envantere Kastamonu ilçelerinin çoğunda gerçekleştirilebilecek turizm türlerinde ilk üç sırayı kültür turizmi, kamp-karavan turizmi ve yayla turizmi alırken, yeni envantere tarih ve kültür turizmi ilk sırayı korumuş, ancak ilçelerin çoğunda gerçekleştirilebilecek ikinci turizm türü daha önceki araştırmalarda bir turizm türü olarak algılanmayan etkinlik turizmi olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte üçüncü sırayı akarsu-kanyon, gastronomi turizmi ve botanik turizmi almıştır. Bunlardan ikisi de yine daha önceki envanterlerde bahsi geçmeyen önemli turistik arz kaynaklarıdır. Toplam 19 ilçenin 18'i kültür turizmine uygun iken, 16'sının etkinlik turizmine uygun olduğu, akarsu-kanyon, gastronomi turizmi ve botanik turizminin 13 ilçede gerçekleştirilebileceği tespit edilmiştir. Önceki envantere en çok turizm türüne ev sahipliği yapan ilk üç ilçe sırasıyla Araç, Cide, Küre iken, son envantere Küre ilçesi ilk sıraya yerleşmiş, bunu Abana ve Cide ilçeleri takip etmiştir. Önceki envantere 10. sırada yer alan Abana ilçesi, ikinci sıraya yükselmiş, Araç ilçesi ise altıncı sıraya gerilemiştir. Önceki envantere sadece eski eser açısından ziyaret edilebilir bulunan Seydiler yine en az turistik ürün çeşitliliğine sahip ilçe olarak kaydedilmiştir.

Tablo 4. Doküman İncelemesi Sonucu İlçelerde Gerçekleştirilebilecek Turizm Türleri Envanteri

Turistik Ürün Çeşitleri	Abana	Ağlı	Araç	Azdavay	Bozkurt	Cide	Çatalzeytin	Daday	Devrekâni	Doğanyurt	Hanönü	İhsangazi	İnebolu	Küre	Pınarbaşı	Seydiler	Şenpazar	Taşköprü	Tosya
İnanç Turizmi	+					X		+	+		+	X	+		X		+	X	+
Deniz Turizmi (Deniz Feneri)	X				X	X	X			X			X						
Yayla Turizmi			X	X	X	+	X	X	X					X	X				X
Kış Turizmi														X					
Milli Parklar Ve Korunan Alanlar			+	+		+								X				+	
Tarih Ve Kültür Turizmi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	+	X	X	X	X	X
Bisiklet (Dağ Bisikleti)	+		X			X	X			X			X	+				+	
Olta Balıkçılığı	+					X		X	X					+			+	X	
Dağ Yürüyüşü	+						X							X					X
Doğa Yürüyüşü	+		X	+		+	X	+	+				+	X			+	X	X
Atlı Doğa Yürüyüşü (At Binme)			X				+	X						+				+	
Kaya Tırmanışı						+								X	X				
Kamp-Karavan Turizmi	X		X		X	X	X			X			X	X	X			+	
Av Turizmi	+		+		X	X	X	X	X				X					X	
Yamaç Paraşütü	X		X											X					X
Su Altı Dalış Turizmi						X	X												
Rüzgâr-Su Sörfü	X				X	X	X			X			X						
Çim Pateni-Kayağı			X																
Golf Turizmi			X																
Jeep Safari (Foto-Safari)	X			+		+	+	+			X			X			+		
Motokros	+			X										+					

Tablo 5. Kastamonu İlçelerinde Gerçekleştirilen Tabiat Turizmi Alt Türleri Ve Doğa Sporlarına İlişkin Envanter

Turistik Ürün Çeşitleri	Abana	Ağlı	Araç	Azdavay	Bozkurt	Cide	Çatalzeytin	Daday	Devrekâni	Doğanyurt	Hanönü	İhsangazi	İnebolu	Küre	Pınarbaşı	Seydiler	Şenpazar	Taşköprü	Tosya	Toplam
Tabiat Turizmi																				
Yayla Turizmi			X	X	X	X	X	X	X				X	X					X	10
Milli Parklar, Korunan Alanlar, Tabiat Parkları Ve Anıtları	X		X	X	X	X							X	X			X	X	X	10
Kamp-Karavan Turizmi	X		X		X	X	X			X			X	X	X			X		10
Yaban Hayatı Turizmi (Av Turizmi, Kuş Gözlemciliği Vb.)	X		X	X	X	X	X	X	X				X	X			X	X	X	13
Botanik Turizmi	X		X	X	X	X	X		X				X	X	X		X	X	X	13
Kırsal Turizm	X		X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X				X	13
Manzara Fotoğrafçılığı	X												X	X				X		4
Jeolojik Oluşumlar (Akarsu, Kanyon, Mağara, Şelale Vb.)	X			X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X		X	X	X	15
Orman Kaynakları ve Mesire Alanları	X	X	X	X	X	X		X	X		X		X	X	X			X	X	14
Doğa Sporları																				
Dağ-Doğa Yürüyüşü	X		X	X		X	X	X	X				X	X			X	X	X	12
Kaya Tırmanışı						X							X	X						3
Atlı Doğa Yürüyüşü			X				X	X					X					X		5
Yamaç Paraşütü	X		X										X						X	4
Bisiklet-Dağ Bisikleti	X		X			X	X			X			X	X				X		8
Olta Balıkçılığı	X					X		X	X				X				X	X		7
Rüzgâr-Su Sörfü	X				X	X	X			X			X							6
Su Altı Dalış						X	X													2
Rafting													X							1
Çim Pateni/Kayağı			X																	1
Golf			X																	1
Jeep-Safari/Foto-Safari	X			X		X	X	X			X		X				X			8
Motokros	X			X									X							3
Off Road													X	X						2
Toplam	15	1	13	10	9	15	12	9	8	5	3	-	11	19	8	-	7	11	9	

Tablo 6. Kastamonu İlçelerinde Gerçekleştirilen Diğer Turizm Türleri

Turistik Ürün Çeşitleri	Abana	Ağh	Araç	Azdavay	Bozkurt	Cide	Çatalzeytin	Dağay	Devrekâni	Doğanyurt	Hanönü	İhsangazi	İnebolu	Küre	Pınarbaşı	Seydiler	Şenpazar	Taşköprü	Tosya	Toplam	
Tarih ve Kültür Turizmi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	19
Deniz-Kıyı Turizmi	X				X	X	X			X			X								6
İnanç Turizmi	X					X		X	X		X	X	X		X		X	X	X	X	11
Kış Turizmi														X							1
Etkinlik Turizmi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X	X	17
Gastronomi Turizmi	X			X	X		X	X	X	X			X	X	X	X			X	X	13
Termal Turizm			X												X						2
Toplam	5	2	3	3	4	4	4	3	4	4	3	3	5	3	5	2	2	4	4		

Sonuç ve Tartışma

Döküman incelemesi sonucu oluşturulan turizm türleri envanteri (Tablo 4), Kastamonu ilinin temel turistik arz kaynaklarını belirleyebilmek amacıyla yeniden düzenlenmiştir (Tablo 5). İlde gerçekleştirilen turizm türleri dikkate alındığında birçoğunun tabiat turizmi başlığı altında değerlendirilebileceği, bir kısmının da doğa sporlarına yönelik faaliyetleri kapsadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple yeni bir envanter oluşturulmuş ve dokuz turizm türü tabiat turizmi başlığı altında toplanmıştır. Bunlar yayla turizmi, milli parklar, korunan alanlar, tabiat parkları ve anıtları, kamp-karavan turizmi, yaban hayatı turizmi, botanik turizmi, kırsal turizm, manzara fotoğrafçılığı, jeolojik oluşumlar ile orman kaynakları ve mesire alanları olarak sıralanmıştır. Milli parklar ve korunan alanlar ile tabiat anıtları ve parkları tek bir başlıkta toplanmıştır. Yaban hayatı turizmi içerisine av turizmi ve kuş gözlemciliği dâhil edilmiştir. Akarsu, kanyon, mağara, göl, şelale gibi çekicilikler jeolojik oluşumlar başlığı altında birleştirilmiştir. Orman kaynakları ve mesire alanları tek bir başlıkta toplanmıştır. Önceki envantere (Tablo 4) doğa sporlarına yönelik 15 farklı faaliyet belirlenmiş olup, yeni envantere (Tablo 5) dağ ve doğa yürüyüşü birleştirilerek türler 14'e düşürülmüştür. Bunlar dışında kalan yedi turizm türü (inanç turizmi, deniz turizmi, kış turizmi, tarih ve kültür mirası turizmi, termal turizm, etkinlik turizmi ve gastronomi turizmi) ise ayrı bir tabloda (Tablo 6) değerlendirilmiştir.

Bu envanter ile Kastamonu'nun öncelikli turistik arz kaynağının tabiat turizmi ve doğa sporları olduğu belirlenmiş ve bu türleri destekleyen ilçeler açık bir şekilde sınıflandırılmıştır. İlin bu kapsamda en gelişmiş ve geliştirilebilir ilçesinin Küre ilçesi olduğu tespit edilmiştir. Bölgede tüm tabiat turizmi alt türleri gerçekleştirilebilirken, yörenin 14 doğa sporu içerisinden onuna uygun olduğu görülmüştür. En fazla ilçede gerçekleştirilebilecek tabiat turizmi alt türü ise jeolojik oluşumlara bağlı çekicilikler olarak belirlenmiştir. İl sahip olduğu akarsu, şelale, göl, mağara, kanyon gibi turistik ürüne dönüşmüş ya da dönüşmeye oldukça müsait çok fazla çekiciliğe sahiptir. 19 ilçenin 15'inde bu tarz çekicilikler mevcut olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte Kastamonu'da, bulunduğu coğrafi bölge itibarıyla çok çeşitli orman kaynakları ve mesire alanları bulunmaktadır. Bu kaynaklar ilin en önemli turistik çekicilikleri arasındadır. Dünya üzerinde birçok

ülke sahip olduğu ormanları, orman turizmi kapsamında kullanmakta ve büyük gelir elde etmektedir. Örneğin Çin ormanları, 2019 yılının ilk yarısında yıllık yüzde 14'lük artışla 900 milyonun üzerinde ziyaretçi ağırlamıştır. Bu sayı, toplam yerli turist sayısının yüzde 30'unu oluştururken, ülkede orman turizmi her yıl ortalama yüzde 13'lük bir büyüme göstermektedir. Bu turizm türünden elde edilen gelir ise 120 milyar dolara ulaşmıştır (Turizm Aktüel, 2019). Kastamonu'da geniş orman kaynakları sebebiyle orman turizmine imkân sağlayacak niteliktedir. Bu sebeple özellikle ulusal destinasyon yönetim örgütü niteliği taşıyan Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ilin bu yönde geliştirilmesine yönelik birtakım politikalar benimsenmesi oldukça faydalı olacaktır.

Kastamonu ilçelerinin çoğunda tespit edilen en önemli turistik çekicilikler jeolojik oluşumlar ve orman kaynaklarıdır. Bu durum ilin doğal kaynaklar açısından önemli bir karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğunu göstermektedir. Ancak etkin bir turizm yönetimi felsefesi benimsenmemesine bağlı olarak bu üstünlüklerin ya da zenginliklerin rekabet avantajına dönüşmediği bir gerçektir. Bu sebeple ilçelerin ile bağlı bir yapı altında kendi destinasyon yönetim örgütlerini kurarak turizm paydaşlarını bir araya getirmesi gerekmektedir. Aksi takdirde yalnızca Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın birtakım girişimlerde bulunmasının beklenmesi destinasyonun gelişim aşamasına geçememesine sebebiyet verecektir.

Kastamonu'nun sahip olduğu doğal güzellikler ile paralel olarak birçok ilçesinin kırsal turizm, yaban hayatı turizmi ve botanik turizmine elverişli olduğu tespit edilmiştir. Özellikle iki milli parkı bünyesinde barındırması sebebiyle ilin flora ve fauna çeşitliliği yerli ve yabancı ziyaretçilerin dikkatini çekmektedir. Ancak tutundurma faaliyetlerinin yetersizliği milli parkların sıklıkla kış turizmi amacıyla günübirlik kullanılmasına sebebiyet vermektedir. Bu kullanıma bağlı olarak alanın fiziko-sosyal taşıma kapasitesinin aşıldığına dair araştırmalar mevcuttur (Göktaş ve Arpa, 2015: 104). Bu sebeple yalnızca kış sezonunda milli parkların aşırı kullanımından ziyade tüm yıla yayılacak turistik faaliyetlerin tespit edilip organize edilmesi büyük fayda sağlayacaktır. Özellikle bitki inceleme, yabancı yenilebilir meyve toplama ve yaban hayvanlarını gözleme gibi öğretici deneyimlere yönelik çeşitli yaş gruplarına hitap edecek turlar düzenlenebilir.

İlçelerin çoğunda gerçekleştirilmeye en uygun doğa sporu türünün doğa ve dağ yürüyüşü olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte bisiklet/dağ bisikleti ve jeep-safari/foto-safari faaliyetlerine sekiz ilçenin uygun olduğu belirlenmiştir. Yalnızca bir ilçede gerçekleştirilebilecek doğa sporu faaliyetleri ise rafting, çim pateni/kayağı ve golf olarak tespit edilmiştir. Rafting, Küre ilçesinde gerçekleştirilebilirken, diğer iki doğa sporunun Araç ilçesinde gerçekleştirilebileceği doküman analizi neticesinde tespit edilmiştir.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından yürütülen "*Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi*" kapsamında 2019 yılında Kastamonu Üniversitesi, Ormancılık ve Tabiat Turizmi alanında ihtisaslaşacak üniversite olarak belirlenmiştir. Bu araştırma ile elde edilen sonuç bunu destekler nitelikte olup, ilin temel turistik arz kaynaklarının tabiat turizmi alt türleri ve doğa sporlarından oluştuğu tespit edilmiştir.

Envanterde yer alan Kastamonu ilçelerinde gerçekleştirilebilecek diğer turizm türleri ise Tablo 6'da sunulmuştur. Burada yedi turizm türüne yer verilmiştir. Yalnızca tarih ve kültür turizmi ile eski eser başlığı birleştirilmiştir. Tarih ve kültür turizminin tüm ilçelerde gerçekleştirilebileceği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durum, ilin hem doğal kaynak hem de tarihi ve kültürel kaynaklar açısından önemli bir zenginliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte 19 ilçenin 17'sinde şenlik,

festival, yarış, şampiyona gibi çok çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Kastamonu ilinin en önemli turistik ürün çeşitlerinden birinin de bu etkinlikler olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu sebeple tüm bu etkinliklerin planlı bir şekilde organize edilmesi önemli başarılar elde edilmesini sağlayacaktır.

Kastamonu, kültürel zenginliğinin bir diğer yansımaları mutfağında göstermektedir. Her ilçe kendine has pişirme teknikleri ve farklı malzemelerin (otların, yabancı meyvelerin vb.) kullanıldığı yiyecek-içecekleri ile önemli bir gastronomi turizmi potansiyeli taşımaktadır. Aynı zamanda ilin birçok ilçesinde tarihi cami, medrese ve türbeler yer almakta olup, Kastamonu-Daday yolu üzerinde bulunan Mahmutbey Camii UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesinde yer almaktadır. Bu değerlerin bilinirliğinin artırılması, özellikle turistlerde bir farkındalık yaratılması, zenginliğin hak ettiği değeri görmesini sağlayacaktır.

İlin yalnızca Küre ilçesinde gerçekleştirilebilen kış turizmi faaliyetleri, aslında bir kısmı Kastamonu sınırları içerisinde kalan Ilgaz dağında da gerçekleştirilmektedir. Ancak ilçe Çankırı'ya bağlı olduğu için envantere dâhil edilememiştir. Fakat Ilgaz dağı öncelikli olarak kış turizmi olmak üzere birçok turizm türüne ev sahipliği yapmaktadır. Kırsal turizm, botanik turizmi, yaban hayatı turizmi, kamp turizmi, dağcılık ve av turizmi bunların başlıcalarıdır. Bununla birlikte dağda yürüyüş, bisiklet, foto-safari ve olta balıkçılığı yapılabilmektedir.

Kaynakça

- Açıksöz, S., Görmüş, S. & Karadeniz, N. (2010). Determination of ecotourism potential in national parks: Kure mountains national park, Kastamonu-Bartın, Turkey. *African Journal of Agricultural Research*, 5(8), 589-599.
- Aktaş, A., Şevik, H. & Çetin, M. (2016). *Kastamonu-Abana sürdürülebilir turizm belirlenmesi üzerine bir araştırma*, I. Uluslararası ABANA Sempozyumu-Geçmişten Günümüze Kastamonu/Kent-Kültür-Kimlik, Abana, Kastamonu, (20-21 Mayıs).
- Aktepe, N., Güney, K., Aktürk, E. & Küçük, Ö. (2017). *The potential of the botanical tourism: The case of Kastamonu*, 1st International Sustainable Tourism Congress, Kastamonu, Turkey, (November 23-25).
- Altunel, A. O., Altunel, T. & Torun, P. (2017). *Obstacles to enhancements of Ilgaz Mountain National Park' winter tourism potential*, 1st International Sustainable Tourism Congress, Kastamonu, Turkey, (November 23-25).
- Aydınöz, D., İbret, Ü. & Aydın, M. (2011). *Analysis of terrain usage in Kastamonu-Ilgaz Mountain National Park*, International Symposium on Environmental Protection and Planning: Geographic Information Systems (GIS) and Remote Sensing (RS) Applications (ISEPP), Izmir, Turkey, (28-29 June).
- Aydınöz, D., İbret, B. Ü. & Aydın, M. (2012). Kastamonu Ilgaz Dağı Milli Parkında arazi kullanımının analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 26, 108-123.
- Aylar, F., Zeybek, H. İ. & Dinçer, H. (2019). Medil (Köklü) mağarası (Azdavay-Kastamonu) ve turizm açısından önemi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 24(41), 15-38.
- Belkayali, N. & Kesimoğlu, M. D. (2015). The stakeholders' point of view about the impact of recreational and tourism activities on natural protected area: A case study from Kure Mountains National Park, Turkey. *Biotechnology & Biotechnological Equipment*, 29(6), 1092-1103.
- Çetin, M. (2015). Evaluation of the sustainable tourism potential of a protected area for landscape planning: A case study of the ancient city of Pompeipolis in Kastamonu. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 22(6), 490-495.

- Çetin, M., Zeren, İ., Sevik, H., Cakir, C. & Akpınar, H. (2018). A study on the determination of the natural park's sustainable tourism potential. *Environmental Monitoring and Assessment*, 190(167), 1-8.
- Çoban, A. & Aydınöz, D. (2016). Ilıca şelalesi (Kastamonu-Pınarbaşı). *Turkish Studies*, 11(18), 43-56.
- Duran, C. (2016). Taşköprü ilçesindeki (Kastamonu) göl/göletlerin kırsal rekreasyona uygunluğu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 295-301.
- Erduran, F. (2006). Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın koruma ve kullanım ilkeleri açısından turizm-rekreasyon potansiyelinin saptanması. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 37(2), 225-233.
- Göktuğ, T. H. & Arpa, N. Y. (2015). Korunan alanlar yönetimi bağlamında kayak merkezlerinin fiziksel ve sosyal taşıma kapasitelerinin analizi: Ilgaz Dağı Milli Parkı, Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezi. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 15(1), 104-119.
- Görmüş, S. (2012). Korunan alan planlama stratejilerinin değerlendirilmesi: Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı Örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 14(Özel Sayı), 37-48.
- Görmüş, S., Atmış, E., Günşen, B., Artar, M., Özkazanç, K. & Cengiz, S. (2017). *The village-based determination of ecotourism potentials of the Küre Mountains National Park*, 1st International Sustainable Tourism Congress, Kastamonu, Turkey, (November 23-25).
- İbret, B. U., Aydınöz, D. & Baştemur, C. (2013). A geographic study on the effects of coastal tourism on sustainable development: Coastal tourism in Cide. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 20(2), 134-141.
- İbret, B. U., Aydınöz, D. & Uğurlu, M. (2015). Kastamonu şehrinde kültür ve inanç turizmi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 32, 239-269.
- İbret, B. U. & Cansız, E. (2016). Kanyon turizmi ve ekoturizm açısından değerlendirilmesi gereken bir yöre: Küre Ersizlerdere-Karacehennem Kanyonu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 34, 107-117.
- Karaköse, M. & Terzioğlu, S. (2019). Flora and botanic tourism potential of Yaralıgöz (Kastamonu) Education and Observation Forest. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 19(1), 116-136.
- Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2018). Turizm, Turizm Değerleri, <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63872/turizm-degerleri.html> Erişim tarihi: 08-12.04.2018
- Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. (KUZKA) (2011). *Turizm Eylem Planı, Kuzey Anadolu Turizm'de Geleceğini Arıyor*, Kastamonu.
- Oktay, K., İşlek, E. & Yaşar, U. (2016). Kastamonu'da doğa turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 9(2), 47-54.
- Oruç, O. (2004). *Bir alternatif turizm türü olan doğa-atlı spor turizminin Kastamonu örneği üzerinde irdelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Öztürk, S. (2005). Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı'nın rekreasyonel kaynak değerlerinin irdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 1(2), 138-148.
- Öztürk, S. & Kalaycı, M. (2018). Kastamonu-Çatalzeytin ve çevresinin iklim konforu şartlarının ekoturizm aktiviteleri yönünden incelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 1-10.
- Sakıcı, Ç. & Çelik, S. (2017a). Determination of ecotourism potential in Kastamonu Province, Western Turkey. In R. Efe, R. Penkova, J. A. Wendt, K. T. Saparov, J. G. Berdenov (Eds.), *Developments in Social Sciences*, (pp. 403-412). Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.

- Sakıcı, Ç. & Çelik, S. (2017b). *Kastamonu'nun mağara turizmi potansiyeli ve görsel etkisi*, 1st International Sustainable Tourism Congress, Kastamonu, Turkey, (November 23-25).
- Şen, G. & Erkan Buğday, S. (2015). Kastamonu ilinde çeşitli statülerde koruma ve kullanma amaçlı belirlenmiş alanlar. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 15(2), 214-230.
- Tan, F. Z. & Yıldırım, C. (2019). İnanç turizmi: Kastamonu ili turizm alt yapısına katkısı. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 3(1), 83-65.
- Turizm Aktüel (2019). Çin'de orman turizmi 6 ayda 900 milyon turist ağırladı <https://www.turizmaktuel.com/haber/cin-de-orman-turizmi-6-ayda-900-milyon-turist-agirladi> Erişim tarihi: 01.11.2019.
- Yeni, Ö. & Çetin, Y. (2015). Kastamonu/Daday'da son demlerini yaşayan geleneksel bir zanaat: Külekçilik zanaatı. *International Journal of Social Science*, 33, 69-78.
- Yeşiltaş, M., Çeken, H. & Öztürk, İ. (2009). Karadeniz bölgesindeki turizm olanaklarının swot analizi ile değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 250-269.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Genişletilmiş 10. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, B., Koç, D. E. & Ulama, Ş. (2019). Kastamonu ilinin doğa turizmi potansiyelinin alternatif turizm kapsamında değerlendirilmesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 251-274.
- Zeren, I., Sevik, H. & Cetin, M. (2016). *Determinants of rural tourism: A case study of Kastamonu, Turkey*. VII International Scientific Agriculture Symposium "Agrosym 2016", Saraybosna, Bosna Hersek, (October 06-09).
- Zeybek, H. İ., Aylar, F. & Dinçer, H. (2019). Kılıçlı cave (Kastamonu) and its importance for tourism. *International Journal of Geography and Geography Education*, 40, 363-381

İlçe Belediyeleri Basılı Kaynakları

- Abana Belediyesi (2018). *Abana*, Mobiltek.
- Azdavay Belediyesi (2018). *Doğayı ve Kültürü Sevenlerin Görmesi Gereken Şehir: Azdavay*
- Cide Belediyesi (2018). *Cide*, Truva.
- Cide Belediyesi (2018). Tanıtım cd'si
- Çatalzeytin Mektubu Gazetesi Özel Eki (2008). *Ciye: Çatalzeytin Belgeseli*, Ankara: Ankamat Matbaacılık, ISBN: 978-605-89855-0-6
- Devrekâni Belediyesi (2018). *Devrekâni*, Kastamonu: Şafak Reklam.
- İnebolu Belediye Başkanlığı (2017). *İnebolu: Kayıkla Kağınının Mucizeler Yarattığı Aşu Boyalı Konaklar Diyarı, İstiklal Madalyalı Tek İlçe*, İnebolu: İnebolu Matbaacılık Basın Yayın ve Reklamcılık
- İnebolu Belediyesi (2018). *İnebolu Belediyesi Kurtuluşu Giden Yolda*, İnebolu Kent Müzesi
- İnebolu Belediyesi (2018). *İnebolu evleri-İnebolu Denk Kayığı-İnebolu'nun Cesur Denizcilerinin Muhteşem Oyunu Denizcilik Türküsü: Heyamola-İstiklal Madalyalı Tek İlçe*, İnebolu (her biri tek sayfa el broşürü)
- Taşköprü Belediyesi (2018). *Taşköprü: Sevgi, Barış ve Kardeşlik İçin Elele..*, Ankara: Navi Medya
- Taşköprü Belediyesi (2018). *Sarımsak Diyarı Taşköprü*
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2018). *Pompeopolis Kazıları*, Ankara: Navi Medya.

Tosya Haber37 Gazetesi ve Matbaası (2016). *A'dan Z'ye Tosya*, İstanbul: İhlas Gazetecilik
Tosya Belediyesi (2018). *Sevdamız Tosya*, Tosya Belediyesi Kültür Sanat Yayınları

İlçe Belediyeleri Web Kaynakları

- Abana Belediyesi, <http://www.abana.bel.tr/v5/> Erişim Tarihi: 05.05.2018
Ağlı Belediyesi, <http://www.agli.gov.tr/> Erişim Tarihi: 07.05.2018
Araç Belediyesi, <http://www.arac.bel.tr/> Erişim Tarihi: 08.05.2018
Azdavay Belediyesi, <https://www.azdavay.bel.tr/> Erişim Tarihi: 10.05.2018
Bozkurt Belediyesi, <http://www.bozkurtbelediyesi.com/> Erişim Tarihi: 11.05.2018
Cide Belediyesi, <http://www.cide.bel.tr/> Erişim Tarihi: 12.05.2018
Çatalzeytin Belediyesi, <http://www.catalzeytin.bel.tr/index.php> Erişim Tarihi: 15.05.2018
Daday Belediyesi, <https://www.daday.bel.tr/> Erişim Tarihi: 18.05.2018
Devrekâni Belediyesi, <http://www.devrekani.bel.tr/yenisite/> Erişim Tarihi: 20.05.2018
Doğanyurt Belediyesi, <http://www.doganyurt.bel.tr/index.php> Erişim Tarihi: 21.05.2018
Hanönü Belediyesi, <http://www.hanonu.bel.tr/> Erişim Tarihi: 21.05.2018
İhsangazi Belediyesi, <http://www.ihsangazi.bel.tr/index.php> Erişim Tarihi: 21.05.2018
İnebolu Belediyesi, <http://www.inebolu.bel.tr/> Erişim Tarihi: 23.05.2018
Küre Belediyesi, <http://kure.bel.tr/> Erişim Tarihi: 24.05.2018
Pınarbaşı Belediyesi, <http://www.pinarbasi.gov.tr/anasayfa> Erişim Tarihi: 25.05.2018
Seydiler Belediyesi, <https://www.seydiler.bel.tr/> Erişim Tarihi: 27.05.2018
Şenpazar Belediyesi, <http://www.senpazar.gov.tr/anasayfa> Erişim Tarihi: 27.05.2018
Taşköprü Belediyesi, <http://www.taskopru.bel.tr/> Erişim Tarihi: 28.05.2018
Tosya Belediyesi, <https://www.tosya.bel.tr/> Erişim Tarihi: 29.05.2018